

Preek over Spreuken 30:7-8

- Schildwolde, 1 januari 2017
- Kees van Dusseldorp
- nieuwjaarsdag
- voorbereiding HA

votum en groet

Ld.380:1.2.3,4

wetslezing

Ps.62:3,5,6

gebed

lezen: Spr.30:1-9

Mat.6:25-34

Ps.127:1,2

preek: Spr.30:7-8 Twee dingen vraag ik u...

Ps.27:3,4

gebed

collecte

Ld.75:13,14,15

zegen

Gemeente van Jezus Christus,

Hoe begin je een nieuw jaar? Met een toast, een hand en/of een kus. En de beste wensen. Niet alleen midden in de nacht, in het licht van het vuurwerk en de sfeer van gezelligheid. Maar ook bij het nuchtere licht van de nieuwe dag. De eerste van dit jaar.

Hoe begin je een nieuw jaar? Met het opruimen van de rommel van het oude jaar. Het opeten van de restjes. En het opzoeken van de mensen die je lief zijn. En later deze week het uitvoeren van je goede voornemens, het kiezen van je prioriteiten en het invullen van je agenda.

is het raar als ik zeg, dat ook bidden een goed begin is van het nieuwe jaar? In de tijd van de Bijbel werd elke dag geopend met een morgenoffer. Inclusief de bijbehorende gebeden. In Psalm 5 hebben we een morgengebed in de Bijbel staan. En er zijn meer psalmen die daarvoor geschikt zijn. Doe je dat zelf ook? Elke dag beginnen met gebed? Het hoeft niet lang, het hoeft niet uitgebreid. Maar het zet je dag in het teken van de Heer. Ik zeg niet dat het persé moet. Maar ik kan het je wel zeer aanbevelen. Als je met de Heer wilt leven. En zijn aanwezigheid heel de dag wilt ervaren.

Als gemeente van Christus beginnen we elke nieuwe week met een dag voor de Heer. En in de kerkdiensten heeft het gebed een belangrijke plek. En ook zingend spreken we tot God. Eigenlijk is heel de liturgie een gebed.

Zo wil ik het op deze eerste morgen van het nieuwe jaar ook graag doen. Als gemeente van Jezus Christus in deze wereld. 2017 beginnen met een gebed. Met het opkijken naar de Heer. Het prijzen van de Heer die de tijden en jaren overziet. Het openen van ons hart voor zijn aanwezigheid. Het voorleggen van onze wensen en verlangens. Voor jezelf en voor anderen. En het opheffen van onze handen om door Hem te laten vullen. Het is goed om een nieuw jaar als gemeente te beginnen met gebed.

**

Maar wat bid je aan het begin van een nieuw jaar? Wat zullen we Hem vragen? Ik heb geen enquête uitgevoerd. Maar het zou interessant zijn om eens van elkaar te horen wat we de Heer zouden willen vragen voor 2017.

Vanmorgen wil ik je graag het gebed van Agur aanreiken. Als een goed gebed voor nieuwsjaarsdag. Een gebed voor het hele jaar.

Er staan in de Bijbel meer gebeden. We kennen het gebed van Salomo. 'Heer, ik ben nog jong en onervaren. Geef mij wijsheid om uw volk te regeren.'

We kennen het bijzondere gebed van Jabes uit 1 Kronieken 4: 'Zegen mij; maak mijn grondgebied groot en bescherm me tegen het kwaad, zodat ik geen pijn hoeft te lijden.'
We kennen heel veel gebeden van David. In alle toonsoorten van de Psalmen.
We hebben het gebed van de Heer Jezus, 'Onze Vader in de hemel.'

En we hebben ook het gebed van Agur, de zoon van Jake.
We weten eigenlijk niets van hem. Hij heeft geen joodse naam en zijn vader ook niet. Het klinkt eerder Ismaelitisch, zeggen de deskundigen. Maar de inhoud laat een gelovig man zien. Zijn naam betekent verzamelaar. Hij verzamelde vermoedelijk wijsheden, gezegden en spreekwoorden. En iets uit zijn verzameling is in de Bijbel terecht gekomen. In Spreuken 30.

Wat mij triggerde was de inleiding op het gebed:
Heer, twee dingen vraag ik u
gun ze me zolang ik leef.

Dat spreekt me aan.
Het ontroert me zelfs.
Dat Agur in staat is om een veelheid van wensen en verlangens terug te brengen tot twee dingen. Dat hij in alles wat er gebeurt en gebeuren kan, uiteindelijk aan God twee dingen vraagt.
Ik kan zoveel dingen bedenken die ik God zou willen vragen, dat ik zelfs het risico loopt dat niets meer te vragen, omdat ik niet weet waar ik moet beginnen. Of dat ik het zo algemeen houdt, dat het ook weinig meer zegt.
Maar deze wijze man is in staat om concentratie aan te brengen. En toch concreet te blijven in zijn bidden.

**

Heer, twee dingen vraag ik u
gun ze me zolang ik leef.

Letterlijk staat er: Twee dingen vraag ik van u, gun ze mij voordat ik sterf.
Dat vind ik ook wel treffend. Inhoudelijk is het hetzelfde: voordat ik sterf of zolang ik leef. Dat laatste klinkt wat positiever. Maar tegelijk geeft dat 'voordat ik sterf' ook wel iets van de intensiteit aan van zijn gebed. Dit zijn de dingen die Agur graag zou willen ontvangen voordat hij heengaat. De dingen die hij gedurende zijn jaren op aarde als belangrijkste ziet. En ik hoop eigenlijk dat het ook de dingen zijn die jij leert bidden voordat je sterft.

Wat zijn die twee dingen?
Het eerste is: houd me ver van leugen en bedrog.
En het tweede is: maak me niet arm, maar ook niet rijk.
Misschien denk je: is dat nu zo uitzonderlijk? En zo belangrijk? Gaat dit mijn jaar veranderen?
Ik denk het wel. Maar daarvoor wil ik wel graag eerst samen de inleiding op dit gebed goed lezen. Daarna kijken we wat precieser naar deze twee vragen.

Agur gebruikt een aanvliegroute om bij dit gebed uit te komen. En als je zijn aanvliegroute niet neemt, kom je ook niet bij zijn gebed uit. En begrijp je niet waarom dit voor hem zo belangrijk is. En waarom hij ook jou en mij dit gunt.

Agur begint met een persoonlijke verzuchting.
'Heer, ik ben zo moe. Zo moe, mijn God, ik kan niet meer.'

Ik vind dit wat lastig. De betekenis van de hebreeuwse woorden is heel onduidelijk. Dat kun je al zien als je verschillende Nederlandse vertalingen naast elkaar legt. In de ene vertaling staan alleen maar wat namen: tot Ithiël, Ithiël en Uchal. Een andere vertaling zit wat dichterbij: Ik heb zoveel moeite gedaan, mijn God, maar het is me niet gelukt. Het gaat tever om dat hier in de preek naast elkaar te leggen en te bespreken. Ik ga er vanuit dat Agur hier inderdaad zegt dat hij zelf helemaal is vastgelopen. Dat is een rotgevoel. Maar soms ook heel vruchtbaar om te leren bidden.

**

Agur begint met een geloofsbelijdenis: 'Heer, ik ben dom. Dommer dan ieder ander.' Kijk, dat zijn nog eens geloofsbelijdenissen! Je zult dat niet zo snel zeggen, vermoed ik. En toch is het ook wel mooi. En ontvullend. Agur zegt: 'Ik heb geen wijsheid. Ik snap niets van de Heilige. Ik weet niets van God. Er is toch geen mens die God begrijpt?'

Vind je het ook ergens niet heerlijk, dat Agur dit zo zegt? 'Ik snap niets van de Heilige. Ik weet niets van God.' Hij benoemt daarmee een gevoel dat veel mensen herkennen. Want God is voor ons niet te doorgronden. En zijn beleid op aarde roept bij ons vraagtekens op. Agur zegt het gewoon. Ga je niet verbeelden dat jij het snapt. Dat jij God begrijpt. Dat jij wetenschappelijk kunt aantonen dat God bestaat. Net zo min als je trouwens zou kunnen bewijzen dat God niet bestaat.

Agur zegt: 'Er is toch niemand die in de hemel is geweest?' Die zou het ons kunnen vertellen. 'Er is toch niemand die de wind kan vangen, die de zee in zijn jaszak heeft, die regelt wat er op aarde gebeurt?' Dan zou die persoon op hetzelfde level als God staan en ons kunnen vertellen wie de Heilige is. Of ken jij wel een mens die dat kan? 'Zeg het me dan! Wie is dat? Waar woont hij? Wie zijn zijn kinderen?' Nee dus. Zo'n mens is er niet. Wat weten wij dus nu helemaal over God?

Even tussen haakjes: Inmiddels zouden wij wel een naam kunnen noemen. Een naam die Agur nog niet kende, omdat die persoon eeuwen later kwam. Want er is wel een mens geweest die uit de hemel kwam. Iemand op hetzelfde level als God. Omdat Hij zelf God is. Die alle macht heeft gekregen in hemel en op aarde. Jezus Christus, de Zoon van God. Agur zou blij zijn met Jezus, denk ik. Hij zou naar Jezus luisteren en accepteren wat Jezus zegt. Omdat Jezus wel alles weet van de Heilige. En ons alles kan vertellen over God.

Trouwens, dat klinkt dan ook wel weer door in het vervolg van Agurs geloofsbelijdenis. Als hij spreekt over het woord van God. Dat betrouwbaar is. Dat waar gebleken is. Mensen hebben geen goede kennis van God. Wij weten niets van de Heilige. Tenzij God zelf spreekt. En zelf vertelt wie Hij is. Zeker, dat gebeurt door mensen en in menselijke woorden. Maar toch is God zelf degene die het Woord neemt. En komt zijn Woord naar de aarde. Ook weer in menselijke gedaante. Maar dat God zelf spreekt is uiteindelijk de enige betrouwbare bron van onze kennis van de Heilige.

Je begrijpt dat Agur zegt: blijf met je vingers van Gods Woord af. Voeg er niets aan toe. Maar leef uit Gods Woord. Luister naar de woorden van de Heer. Neem er de tijd voor. Maak er de rust voor. Drink de woorden in. Alsof je ze nog nooit hebt gehoord. Bewaar ze in je hart. En leef ervan. Zou Agur niet een uitroepeteken achter ons jaarthema zetten? Leven uit Gods Woord. Als de enige bron om God te kennen. En om wijsheid te vinden. Maar laat dat Woord dan wel opengaan. Maak er werk van om te begrijpen wie de Heer is en wat de Heer zegt. Want God is God. En zonder God gaat alles fout.

**

Zo hebben we de aanvliegroute van Agur verkend. Ik ben er moe van. Ik snap het niet. Ik weet niets van de Heilige. Mijn verstand en mijn gevoel schieten tekort. Ik moet het hebben van Gods Woord. Daar ben ik zuinig op. Want ik wil niet zonder God leven. Dan heeft het leven geen zin.

Zo komt Agur tot zijn gebed. Twee dingen, Heer, zou ik graag van u krijgen. Twee dingen heb ik nodig. Alstublieft, geef het mij voor al mijn jaren op aarde. Het gebed dat ik je graag aanreik op deze nieuwjaarsdag. Voor jouw gebed voor 2017. Welke twee dingen zijn voor je leven het belangrijkste? En waarom deze twee?

In de eerste plaats: houd me ver van leugen en bedrog. Daarmee vraagt Agur om bescherming van zijn binnenkant. Zijn gedachtenwereld, zijn overtuiging, zijn innerlijke levenshouding. Houd me ver van leugen en bedrog. Van leegheid en leugen, staat er letterlijk.

Alsjeblieft Heer, bewaar me voor de leegheid, voor de onzin, voor het gezwets. En bewaar me voor de leugen, voor de verdraaiing van de waarheid, voor de verhalen die niet kloppen. In het gebed van Agur gaat het over hemzelf: Heer, zorg dat ik niet een mens ben die onzin en leugens verkoopt. Maar iemand die waarde en waarheid communiceert. Maar het gaat net zo goed om de onzin en leugens die hij hoort. Heer, bewaar me voor alles wat er wordt verteld.

Er gaan veel leugens rond. Ze worden ook mij en jou ingefluisterd.

Ken je deze leugen: Wees zelfstandig. Onhankelijk. Dop je eigen boontjes, want een ander doet het niet. En je verliest de verbondenheid met mensen en met God. Omdat je een ander niet nodig wilt hebben. Je verliest je ontvankelijkheid. Je houdt de balans krampachtig in evenwicht: als ik iets krijg, moet ik ook wat teruggeven. Als iemand voor mij iets doet, moet ik ook wat terugdoen. Je verliest het vermogen om hulp te accepteren, om liefde te ontvangen, om van genade te leven.

Heer, bewaar me voor deze onzin en leugen dat je onhankelijk moet zijn!

Ken je deze leugen: Zorg dat je succes hebt. Dat er goede verhalen over je verteld worden. Dat je er leuk uitziet en gezien wordt. Dat je mensen niet teleurstelt. Maar je verliest jezelf. Jij bent immers mens, niet pas geliefd als je het goed doet, maar ook geliefd als het niet goed gaat. Niet pas waardevol als je iets doet, maar waardevol om wie je bent. Niet als iemand aan wie niets lijkt te mankeren. Maar als iemand die van genade leeft. Heer, bewaar me voor de onzin en leugen dat je succesvol moet hebben!

Ken je deze leugen: Iets is pas waar als het wordt bewezen. Tot er wetenschappelijk bewijs is, kun je het niet vertrouwen. Dat God bestaat is niet te bewijzen. Daarom moet je er niet al te veel op vertrouwen. En je er al helemaal niet aan binden. En je houdt afstand. Maar die afstand is funest. Het is niet waar dat onbewezen zaken niet bestaan. Liefde kun je wetenschappelijk niet aantonen. Maar het geeft enorme kracht en een onbreekbare binding. Geloof kun je niet bewijzen. Maar God geeft wel vrede, vrijheid en vreugde.

Heer, bewaar me voor de onzin en leugen dat alles bewezen moet worden!

Je kent vast nog wel meer leugens. Ze worden je ingefluisterd. Ook in het komende jaar. En je bent beïnvloedbaar. Het gaat wat met je doen. En voor je het weet blaait je mee in de kudde van de opiniemakers, de bloggers, de wetenschappers en de politici. En het maakt kapot wat God geeft.

Tegenover de onzin en de leugen staan de liefde en de waarheid.

Heer, vul mij met uw liefde en waarheid. Dat is de positieve kant van dit gebed.

Heer, vul mijn gedachten en mijn hart met uw Geest.

Leer mij om aandacht te geven aan wat waardevol is.

Om te bedenken wat zuiver is, wat rechtvaardig is.

Om mij te concentreren op wat goed is, wat juist is, wat waar is. (Fil.4:8)

**

‘Heer, twee dingen vraag ik u’, zo gaat het gebed van Agur.

In de eerste bede vraagt hij om bescherming van zijn binnenkant. Heer, bewaar me voor de onzin en de leugen.

De tweede bede luidt: ‘Maak me niet arm, maar ook niet rijk, voed me slechts met wat ik nodig heb.’ En daarmee vraagt Agur om bescherming van zijn buitenkant. Van zijn uiterlijke levensomstandigheden. Dat die hem niet zo in beslag nemen, dat hij het belangrijkste uit het oog verliest.

Dat je vraagt: ‘maak me niet arm’, daar zul je het niet zo moeilijk mee hebben. ‘Ik wil graag arm worden’, dat hoor ik niet zo vaak, zelfs niet van kinderen. Opvallend is dan trouwens wel de toelichting die Agur erbij geeft. Het gaat hem niet om de ellende van armoede. ‘Maar,’ zegt hij, ‘als ik arm zou zijn, zou ik gaan stelen.’ Het wordt hier gewoon even droog genoemd. Niet als goedkeuring, maar als een feit. Als je arm bent, ga je stelen. Punt. En daarmee doe je schade aan Gods naam. Want jij bent christen. En dat weten anderen. Als jij gepakt wordt, brengen anderen dat in verband met je geloof, met je kerk, met je God. Dat gebeurt zelfs al als je jezelf nog niet een gelovige zou noemen, maar je toch aan een kerk of een christelijk gezin verbonden bent. Zodra je gedrag er aanleiding toe geeft, wordt de naam van God erbij genoemd. Dat is voor Agur de motivatie om te vragen: ‘Heer maak me niet arm’.

Maar hij vraagt ook: ‘maak me niet rijk’. En dat hoor ik wel vaker, niet alleen bij kinderen. En meestal verstopt in andere wensen: ‘Geef me een goede baan. Bewaar me voor tegenvallers. Laat het dit jaar een keer meezitten.’ Zulke dingen spreken meer tot ons verlangen. Rijk lijkt leuk. Maar geeft een hoop zorgen. En rijk willen worden zuigt al je aandacht en energie op. Natuurlijk, dat wil je niet. Je weet dat er veel meer in het leven van belang is dan geld en goed. Maar toch besteed je heel wat van je uren en je energie

aan het verdienen van geld en het liefst een beetje meer dan je nu krijgt. En toch vind je het lastig om minder te besteden te hebben dan een ander. En dan je graag zou willen.

Opvallend is opnieuw de toelichting die Agur geeft. Het gaat hem niet om de onrust stress die rijkdom geeft. 'Het risico van rijkdom is', zegt Agur, 'dat je God niet meer nodig denkt te hebben'. Daarom wil hij niet rijk worden. Agur is veel te bang voor zichzelf. Dat zijn afhankelijkheid en vertrouwen op God verdampen. En dat is een reëel risico. Nederland hoort bij de rijkste landen van de wereld. Ook al heeft niet iedereen evenveel te besteden. Maar juist in Nederland lopen de kerken leeg, denken mensen het inderdaad zonder God te kunnen redden. Agur wijst dat verband al aan.

Maak me niet arm, maar ook niet rijk. Maar laat me leven met God. Dat is de derde weg. Geen armoede, geen rijkdom, maar God. En geef me daarvoor genoeg, vraagt Agur. Jezus zegt het later zo: 'Geef ons vandaag het brood dat wij nodig hebben'.

**

Het is goed om een nieuw jaar te beginnen met gebed.

Wat zullen we bidden?

Op deze nieuwjaarsmorgen reik ik je het gebed van Agur aan.

Agur, die niets begrijpt van God.

Maar die tegelijk vertrouwen heeft in wat God zegt.

En daarom met God wil leven.

Hij heeft erover nagedacht.

Uit de veelheid aan mogelijke vragen en wensen komt hij met twee dingen.

Een voor de binnenkant: een leven dat niet vergeven is van onzin en leugens. Maar een hart dat gevuld wordt door de liefde en waarheid van God.

En het tweede voor de buitenkant: een leven dat voldoende leefbaar is om God niet te vergeten en niet te schande te maken.

Een gebed van twee dingen.

Eenvoudig en oprecht.

Puur en voldoende.

Om in 2017 te leven met God.

Om je voornemens op te richten en je keuzes te maken.

Een nieuw jaar beginnen met gebed.

Zullen we het gebed van Agur op de lippen nemen?

Als ons gezamenlijk gebed bij het begin van het nieuwe jaar?

Laten wij bidden:

Heer, ik vraag u twee dingen

Gun ze mij voordat zolang ik leef. Ook in dit nieuwe jaar

Bewaar me voor de onzin en de leugen

maar vul me met uw waarheid en liefde.

Laat me niet arm zijn en ook niet rijk

maar geef me wat ik nodig heb.

Om met u te leven

in de naam van Jezus Christus

Amen